

Stockholm 2017-10-24

Miljö- och Energidepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Energimarknadsinspektionens rapport 2017:05 Ny modell för elmarknaden (diarienummer M2017/01702/Ee)

Branschföreningen Oberoende Elhandlare (OE) har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerad rapport och vill härmed lämna sitt remissvar rörande de framförda förslagen.

Övergripande syn

OE vill mer övergripande framhålla att vi ser mycket positivt på den föreslagna nya modellen för elmarknaden. Den är utformad på ett sådant sätt att den väl fyller kraven på en marknad med en elhandlarcentrisk modell och där kunderna blir mer aktiva med en ny flyttprocess.

Den föreslagna elmarknadsmodellen stärker kundens ställning och gör det enklare att vara aktiv kund genom att kunden i alla vardagssituationer endast behöver ha kontakt med elhandlaren. Det gör att kundservicen för elnätsfrågor kommer utföras av elhandlarna som är konkurrensutsatta. Det ger kunden möjligheten att byta bolag om man inte är nöjd med kundservicen. Att alla kunder, även de som är aktiva och väljer en ny elhandlare, får en faktura som presenterar hela elkostnaden kommer att göra att elmarknaden utifrån kundens perspektiv fungerar som andra tjänster som telefoni och bredband. Det är emellertid viktigt att kunderna tydligt och enkelt även i fortsättningen ska kunna jämföra priserna från olika elhandlare med varandra för att kunna välja det för kunden bästa elavtalet. Nätbolaget kan kunden inte välja.

Vi menar också att den gemensamma fakturan för nättjänster och elhandel kommer att innebära att kunderna kommer få ett utbud av elavtal som optimerar både elnätsavgiften och elpriset. Det gör det enklare för kunderna än om de som idag, ska teckna två olika avtal. De elhandlare som inte klarar att optimera kundens totalkostnad kommer att tappa kunder och de som lyckas kommer växa. Det skapar en marknadsdrivet fokus på att stimulera elkundersnas flexibilitet. Något som kommer bli viktigt för framtidens elmarknad och smarta elnät.

OE delar helt Ei:s syn att den nya elmarknadsmodellen öppnar upp marknaden och tar bort de konkurrenshinder som systemet med anvisningspriser och möjligheten att samfakturera har inneburit sedan avregleringen 1996.

Vi menar att utformningen av marknaden uppfyller de krav som NordREG ställer på en nordisk slutkundsmarknad. Och att den nya elmarknadsmodellen ett viktigt steg i integrering av den nordiska slutkundsmarknaden.

OE anser att det är bra att Svenska Kraftnät (SvK) får ansvaret för hubben. OE delar helt Ei:s förslag att reformen ska träda i kraft samtidigt som hubben, dvs den 1 januari 2021.

OE delar också Ei:s slutsatser att den nya elmarknadsmodellen leder till sänkta kostnader totalt och att det för elnätsbolag innebär lägre kostnader och för elhandlare högre. Vi vill dock understryka vikten av att Ei i sin reglering av nätbolagen säkerställer att inte övergången till den nya marknadsmodellen och investeringarna i hubben medför ökade kostnader för elkunderna. Nätbolagens sänkta kostnader måste överföras till kunderna.

OE vill lyfta fram vikten av att den nya elmarknadsmodellen beslutas så snart som möjligt i Riksdagen för att ge alla aktörer och SvK god tid att förbereda övergången till en ny elmarknadsmodell.

Kommentarer till de olika förslagen i utredningen och förslag till alternativa lösningar

Ny flyttprocess

Vi anser att det är mycket bra att den elhandlarcentriska modellen kommer att utformas så att kunden måste göra ett aktivt val av elleverantör vid en flytt och det finns då inte något anvisningsavtal. Vi stödjer helt Ei:s förslag att anslutningspunkter som saknar elavtal ska stängas av elnäten och att undantag enbart medges om anslutningspunkten inte kan fjärrstyras.

OE är mycket positiva till att marknaden utformas så att kunder inte längre får någon anvisad leverantör vid inflyttning. Kunderna kommer istället att aktivt behöva välja en elhandlare att teckna avtal med för att få el i den nya uttagpunkten. Detta kommer tillföra marknaden ca 360 000 aktiva kunder varje år och det kommer vara en viktig del i arbetet att skapa den elmarknad som ska bestå av aktiva kunder, som använder smarta-hem-lösningar och har en ökad efterfrågeelasticitet. Dagens flyttprocess har skapat passiva elkunder och hör till den gamla elmarknaden.

Vi har inga invändningar emot förslaget att anvisning används i vissa speciella fall. Vi har inte heller några invändningar emot förslaget till utformningen av en elhandlarcentrisk flyttprocess. Vi tycker att det är bra att en elhandlare som ska påbörja, överta eller avsluta elleverans i en uttagpunkt är skyldig att omedelbart registrera detta i elmarknadshubben och att en elhandlare får överta leveranserna till en kund i dennes uttagpunkt fjorton dagar efter registrering.

OE är positiva till den fullmaktshantering i hubben som föreslås, men anser att den fullmakten också ska gälla för att genomföra leverantörsbytet. Det blir ett hinder om kunden både ska utfärda en fullmakt och sedan bekräfta samma leverantörsbyte.

Avbrytande av leverans

Leveransen kan brytas om kunden inte fullgör sina betalningar. Det finns dock en olycklig skrivning att detta ej får göras om det finns risk för sakskada, vilket gör det svårt att hantera på nationellnivå, det är därför viktigt att denna fråga hanteras med tydlighet i den förordning som ska komma.

Grossistmodellen

Vidare anser vi att det är bra att man föreslår att en grossistmodell införs på den svenska elmarknaden. Det innebär att den svenska slutkundsmarknaden för el organiseras utifrån en så kallad grossistmodell vad gäller de ekonomiska transaktionerna. Kunden kommer att hantera de huvudsakliga processerna på marknaden genom att kommunicera med den elhandlare man har valt.

För att få elleverans har kunden två avtal, ett med en elhandlare som omfattar elhandel och överföring, och ett avtal med nätägaren som omfattar rätten till avbrottsersättning och de tekniska delarna i anslutningen.

I en grossistmodell är nätägaren underleverantör till elhandlaren vad gäller de ekonomiska transaktionerna. Nätägaren fakturerar elhandlaren de nätavgifter som är relaterade till elhandlaren kunder. Elhandlaren fakturerar sedan oförändrat nätavgifterna vidare till respektive kund tillsammans med kostnaden för elhandel, på en faktura.

OE hade föredragit att den elhandlarcentriska modellen utformats så att elkunderna endast hade behövt ett kontrakt för el och nät, men bedömer trots det att den föreslagna uppdelning i två olika kontrakt kan fungera, då alla betalningsströmmar regleras i kontraktet med elhandlaren.

Vi ser stora fördelar med samfaktureringen, men vill samtidigt framhålla att det endast ska gälla nättjänster och inte några andra kommunala monopoltjänster. Ur ett konkurrensperspektiv skall det inte vara tillåtet för ett kommunalt elbolag att fakturera andra monopolprodukter på el/nät fakturan om denna möjlighet inte ges till samtliga aktörer på marknaden. Ett av syften med marknadsförändringen är ju att ta bort konkurrensfördel kopplat till monopolprodukten nät.

Vi ser det vidare som rimligt att kravet på en samlad faktura omfattar samtliga kunder och att en elhandlare måste ingå avtal om nättjänster med nätägaren och vara registrerad användare av elmarknadshubben för att få leverera el.

Vi har inte heller någon invändning emot att högspänningskunder först ska vända sig till nätägaren och sedan till en elhandlare för att få leverans av el.

OE anser att det bra alla mikroproducenter också omfattas och att elhandlaren kan hantera hela övergången från att vara vanlig elkund till mikroproducent och sköta kontakterna med elnätet.

Kassaflödesneutrala betalningsfrister och kreditrisker

OE anser vidare att det är av största vikt att kassaflödesneutrala betalningsfrister ska styras genom reglering. Vi tycker därför att det är bra att förslaget innebär att det ska vara rimliga betalningsfrister mellan elhandlare och nätägare och att betalningsfristerna ska styras genom reglering i föreskrift där det anges när en nätägare ska skicka en aggregerad faktura till elhandlaren. Det är viktigt att betalningsfristerna tar hänsyn till att elhandlare som har fokus på företagskunder i normalfallet har längre betalningstider.

Vidare är det rimligt att nätägare ska kunna ställa krav på att en elhandlare, som bedöms ha en förhållandevis hög risk att ställa in betalningar, ska ställa säkerhet och vidare att elhandlare som ställt in en betalning till en nätägare inte tillåts ta nya kunder i något nätområde och till sist att nätägarens avtal om nättjänster ska innehålla rimliga kriterier för ställande av säkerhet.

När det gäller hantering av osäkrade kreditförluster anser OE att Ei:s förslag att kundkollektivet tillsammans ska bära eventuella osäkrade kreditförluster är bra och att detta ska ske genom att nätägare ska betala en särskild avgift till Svenska kraftnät för det fall att Svenska kraftnät tvingas täcka en osäkrad kreditförlust, som orsakats av en elhandlare. Enligt vår uppfattning blir detta en smidig och kostnadseffektiv lösning.

OE anser dock att den bilaterala hanteringen av säkerheter kommer ställa till mer problem och vara mindre effektiv än en central lösning där SvK får en central roll. Det kommer vara SvK som är huvudman för hubben och kommer teckna anslutningsavtal med de elhandlare som vill vara aktiva i Sverige. OE anser därför att det är mer rationellt att SvK ställer krav enligt det regelverk Ei föreslår på de fåtal elhandlare som kommer omfattas av krav på säkerheter. Och att SvK beräknar säkerhetens storlek och är motpart för elhandlaren säkerheter. Det kommer även underlätta när säkerheter ska sättas förändras genom att elhandlaren verksamhet ökar eller minskar i omfattning, respektive att kreditvärdigheten förändras.

Det är även klokt att använda den kollektiva lösningen för kundförluster för att fördela ut konstaterade förluster för elnätsbolagen även när de kommer från de bolag som ställt säkerheter ifall säkerheterna inte skulle varit tillräckliga. Det ger SvK ett tydligt ansvar och skapar trygghet för elnätsbolagen.

Oberoende Elhandlare anser att Gaias tidigare analys av kreditrisker och förslag till lösning i grunden är bra. De företag som innebär en stor riskfaktor när det gäller bristande betalningsförmåga utgör endast ca 3 procent av marknaden och enligt Gaia:s tidigare förslag är de endast dessa företag som behöver ge kreditgarantier. Att kräva

kreditgarantier av de elhandelsbolag som är den dominerande aktören i ett elnät skulle medföra kostnader som inte står i proportion till risken för elnätsbolaget.

Oberoende Elhandlare vill även lyfta fram att regelverket om hur och när säkerheter ska ställas måste vara mycket tydligt och utformas så att det inte utgör ett konkurrenshinder.

Till sist vill OE i detta sammanhang framhålla vikten av betalningstiderna inte utformas på ett sätt som snedvrider konkurrensen på marknaden. Idag erbjuder de integrerade elbolagen ofta mycket långa betalningstider för sina företagskunder, vilket utgör ett konkurrenshinder. OE anser därför att det bör regleras att betalningsvillkoren inte får vara längre än 30 dagar för elhandlare gentemot sina kunder.

Utformningen av framtidens elnätstariffer

Ei har tidigare utrett hur utformningen av framtidens elnätstariffer bör utformas för att stimulera till efterfrågefleksibilitet. OE delar helt Ei syn att det blir viktigt att göra förändringar som skapar incitament för kunderna, men vill även tillföra vikten av det skapas en enhetlig struktur, ett begränsat antal nättariffer på nationell nivå, för att den nya elmarknadsmodellen med en kontakt för kunden och en faktura ska fungera väl.

OE har tidigare föreslagit en modell för elnätstarifferna som bygger på timpriser även på elnätsavgiften. OE ser det som ett mycket bättre sätt än att elnätsbolagen har effekttariffer som är antingen svårbegripliga för kunderna eller så förenklade/trubbiga att de inte fungerar väl för sitt syfte. OE anser att denna fråga kan utredas separat, men att man ge Ei i uppdrag att komplettera sin utredning om efterfrågefleksibilitet med denna aspekt.

Information om höjningar/förändringar av elnätstarifferna

OE anser att det är viktigt att det regleras hur och med vilka tidsfrister som elnätsföretagen kan förändra sina tariffer. Det kommer krävas en längre tidsfrist än idag och man bör även överväga om förändringar elnätspriserna kan publiceras enligt detta regelverk, t.ex. på elpriskollen. Det är viktigt med en tydlig reglering för att elhandlarna ska kunna hantera dessa höjningar på ett bra sätt till sina kunder.

Information om avbrott

Elhandlarna kommer att hantera utbetalningen av ersättning till kunderna vid elavbrott och OE ser ett behov av att reglera hur elnätsföretagens rapportering om elavbrott sker. Både i realtid och vilka avbrottstider som gällt för kunderna. Allt för att elhandlarna ska kunna hantera en kundservice med hög kvalitet.

Avgiftsfinansiering

OE anser att det är viktigt att avgifterna för hubben läggs på elnätsföretagen som är de företag som får lägre kostnader genom den nya elmarknadsmodellen. Elhandlarna kommer att belastas både med högre kostnader för fakturering och kundtjänst, samt att

de kommer att stå för kundförlusterna för elnätsavgifterna. Ei:s utredning visar med tydlighet hur stora vinsterna är för elnätsbolagen med reformen och därför bör elhandlarna inte belastas med kostnader för hubben. Tredjepartsaktörer som ansluter sig hubben bär självklart betala en avgift för de tjänster de använder.

Konsumentens rättigheter och detaljreglering

OE anser att de föreslagna justeringarna i regelverket för konsumenters rättigheter i ellagen är rimliga justeringar med hänsyn till de föreslagna förändringarna för elmarknaden.

OE vill understryka vikten av att en onödig detaljreglering av elhandeln undviks. Det är angeläget att den beslutade centrala hubben endast hanterar mätvärden och annan information som rör nätbolagen, medan andra uppgifter och data som är vitala för elhandelsbolagen och konkurrensen på elmarknaden hanteras på en lokal nivå. Det är vidare viktigt att motverka detaljerade regler om utformningen av fakturor på elmarknaden som motverkar effektiva och kundanpassade lösningar och som kan komma i konflikt med avtalsfriheten.

OE vill i detta samband även lyfta fram vikten av att tillåta förskottsfakturering där det är mycket viktigt att det ges möjlighet till det. Annars riskerar dåliga betalare få ett mycket högt elpris med krångliga deponeringsprocesser. I Norge har myndigheten skapat ett regelverk på hur man får förskottsfakturera.

Samma sak gäller paketering av produkter där det inte är tillåtet att erbjuda "flatrate" avtal som elhandlare. Förbudet är kopplat till energieffektiviseringsdirektivet. Med ett flatrate avtal ligger incitamenten hos elhandlaren att se till att kunden förbrukar mindre och vid rätt tillfälle, vilket ger en betydligt större möjlighet att få kunder som reagera på prissignaler, jämfört med om detta ansvar ligger hos slutkunden.

I dagsläget innebär även regelverket att aktörer som inte enligt dagens definition är elhandlare kan erbjuda dessa avtal. Det skapar konkurrensproblem mellan elhandlare och energitjänstföretag, som redan idag syns på marknaden.

Vi menar vidare att krav på en skriftlig bekräftelse på avtal ingångna på telefon innebär att man försvårar för kunderna att byta elbolag och att vi därmed får färre aktiva kunder på elmarknaden. Det är bättre att det skapas möjligheter för Ei att vara aktiva i sin tillsyn mot de bolag som missköter sig. OE anser att telefonförsäljning är ett kundanpassat sätt att göra det enkelt för elkunder att byta bolag och att det normalt görs med hög kvalitet och seriöst. Att enstaka små aktörer missbrukar systemet innebär inte att man bör införa krav på skriftliga avtal för alla kunder.

Lång tid till införande – starta med ny flyttprocess

I rapporten föreslås att den nya modellen för elmarknaden ska införas den 1 januari 2021. OE anser inte att införandet av en ny flyttprocess bör vänta så länge. Vi föreslår

därför att en ändrad flyttprocess bör införas snarast. Vår bedömning är att den kan införas inom 12 månader från beslut och utan hubb.

Oberoende Elhandlares skäl varför en ändrad flyttprocess bör införas snarast möjligt är följande:

- Vinsterna med reformen för elkunderna beräknar vi till 325 mkr/år enbart utifrån de direkta lägre elpriser som kunderna kommer få.
- Kostnaderna för reformen d.v.s. de systemändringar som elhandlare och elnätsägare behöver göra är tämligen begränsade.
- Dagens EDIEL system kommer fungera väl för en förändrad flyttprocess och kommer genom att vi bygger vidare på dagens informationshanteringsmodell kunna genomföras snabbt, samt till låg risk och låg kostnad.
- En ny flyttprocess är även ett första steg i övergången till en elhandlarcentrisk modell och kommer enligt vår bedömning att öka kundernas efterfrågan på att gå vidare med övriga delar för att uppnå en faktura och en huvudsaklig kontakt för kunderna. Det blir också en första konkret kundnytta med det arbete som bedrivits de senaste åren intensivt av Ei och elbranschen.

För Oberoende Elhandlare

Johan Öhnell

Bo Lindörn